

SZYMON Z TERAMO ADWOKAT POLSKI W STOLICY APOSTOLSKIEJ I NA SOBORACH W KONSTANCJI I BAZYLEI

Osoba włoskiego prawnika Szymona de Lellis z Teramo, adwokata konsystorza, uczestnika soborów w Konstancji i Bazylei, budziła zainteresowanie u wielu historyków. Wybitny mediewista niemiecki Walter Brandmüller poświęcił Szymonowi obszerny artykuł biograficzny, a włoscy historycy kilka przyczynków¹. Dają one jednak tylko zarys bogatej działalności prawniczej, dyplomatycznej oraz kościelnej Szymona z Teramo. Po macoszemu potraktował W. Brandmüller związki włoskiego prawnika z Królestwem Polskim, bowiem ujął je zaledwie w trzech zdaniach². W polskiej literaturze Szymon z Teramo został wymieniony w pracach takich autorów, jak A. Lewicki, A. Prochaska, L. Ehrlich, K. Pieradzka, A. F. Grabski, J. Krzyżaniakowa, Z. H. Nowak, M. Biskup i S. Swieżawski³, ale

¹ Zob. W. Brandmüller, *Simon de Lellis de Teramo. Ein Konsistorialadvokat auf den Konzilien von Konstanz und Basel*, „Annuarium Historiae Conciliorum” Jg. 12: 1980 s. 229–268; F. Savini, *Simone de Lellis da Teramo nunzio papale in Inghilterra nel secolo XV*, „Archivio Storico Italiano” 72/2: 1914 s. 114–125; M. Monaco, *Due eminenti prelati della diocesi Aprutina al servizio della curia Romana nel XV secolo: Simone de Lellis da Teramo ed Antonio Fatati di Ancona*, „Abruzzo” 12: 1974 s. 55–72; M. Billanovich, *Francesco Colonna, il «Polifilo» e la famiglia Lelli*, „Italia Medioevale e Umanistica” 19: 1976 s. 419–428.

² W. Brandmüller, dz. cyt., s. 235–236, 249.

³ Zob. A. Lewicki, *Powstanie Świdrygiełły*, Kraków 1892 s. 209; A. Prochaska, *Na soborze w Konstancji*, „Rozprawy AU Wydz. Historyczno-Filozoficzny” t. 35, Kraków 1898 s. 17, 37, 54–55; L. Ehrlich, *Paweł Włodkowiec i Stanisław ze Skarbimierza*, Warszawa 1954 s. 66, 90–91, 99, 104, 110; K. Pieradzka, *Uniwersytet Krakowski w służbie państwa i wobec soborów w Konstancji i Bazylei*, w: *Dzieje Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1364–1764*, t. 1, Kraków 1964 s. 107, 109, 119; A. F. Grabski, *Polska w opiniach Europy Zachodniej XIV–XV w.*, Warszawa 1968 s. 342, 367; J. Krzyżaniakowa, *Kancelaria królewska Władysława Jagiełły*,

żaden z nich nie zbadał gruntownie powiązań włoskiego prawnictwa z Polską, które trwały ponad 20 lat. Dlatego też w niniejszej pracy postaram się przedstawić polski wątek biografii tego Włocha.

Szymon urodził się w Teramo około r. 1380; był synem nieznanego bliżej Lellusa. Po raz pierwszy pojawia się w źródłach pod datą 16 sierpnia 1409 r. jako student prawa rzymskiego uniwersytetu w Padwie⁴. Studia rozpoczął kilka lat wcześniej, bowiem 16 lipca 1410 r. został już licencjatem prawa rzymskiego⁵. W. Brandmüller przypuszcza, że do Padwy przybył około 1403 r.⁶. Doktorat prawa rzymskiego uzyskał 8 grudnia 1410 r. W czasie uroczystej promocji insygnia doktorskie wręczył mu wybitny uczony Franciszek Zabarella, który wraz z Janem Franciszkiem Capodilista był promotorem Szymona⁷. Równocześnie studiował on kanonistykę i wkrótce po 1410 r. otrzymał doktorat obojga praw⁸. Na podkreślenie zasługuje fakt, że Szymon z Teramo był uczniem wybitnych wówczas prawników europejskich, którzy reprezentowali nurt reformatorski w Kościele⁹.

cz. 1, Poznań 1972 s. 172; Z. H. Nowak, *Dyplomacja polska w czasach Jadwigi i Władysława Jagiełły (1382–1434)*, w: *Historia dyplomacji polskiej*, t. 1, Warszawa 1982 s. 372; M. Biskup, *Czasy Władysława III Jagiełły (1434–1444)* w: *tamże*, s. 401–402; S. Swieżawski, *Eklezjologia późnośredniowieczna na rozdwoju*, Kraków 1990 s. 195. Por. także L. Dombrowski, *Die Beziehungen des Deutschen Ordens zum Basler Konzil bis zur Neutralitätserklärung der deutschen Kurfürsten (März 1438)*, Bromberg 1913 s. 72–73, 102–103; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg, der Deutsche Orden und die polnische Politik*, Göttingen 1975 s. 285.

⁴ *Acta graduum academicorum Gymnasi Patavini ab anno 1406 ad annum 1450*, ed. C. Zonta, J. Brotto, Padova 1922 nr 38, 39.

⁵ *Tamże*, nr 96, 99.

⁶ W. Brandmüller, *dz. cyt.*, s. 230.

⁷ *Acta graduum*, nr 136.

⁸ *Tamże*, nr 110, 118; W. Brandmüller, *dz. cyt.*, s. 233; A. Belloni, *Professori giuristi a Padova nel secolo XV. Profili bio-bibliografici e cattedre*, Frankfurt am Main 1986 s. 346.

⁹ Zob. A. Kneer, *Kardinal Zabarella. Ein Beitrag zur Geschichte des grossen abendländischen Schismas*, Münster 1891; C. Zonta, *Francisco Zabarella*, Padova 1915; M. Tocci, *Capodilista Giovan Francesco*, *Dizionario biografico degli Italiani*, t. 18, Roma 1975 s. 638–640; Th. Morrissey, *Cardinal Franciscus Zabarella (1360–1417) as a Canonist and the crisis of his age: Schism and the Council of Constance*, „*Zeitschrift für Kirchengeschichte*” Bd. 96: 1985 s. 196–208.

[3]

W tym samym co Szymon czasie w Padwie studiowali Andrzej Łaskarzyc i Paweł Włodkowic. Obaj należeli do kręgu uczniów Franciszka Zabarelli i wtedy niewątpliwie nawiązali znajomość z Szymonem¹⁰. Ponadto włoskiego prawnika mogli poznać w Padwie Piotr Wolfram oraz Piotr z Lubstowa, krewniak bpa krakowskiego Piotra Wysza, którzy studiowali w tamtejszym uniwersytecie prawo w r. 1410¹¹.

Po promocji Szymon krótko wykładał prawo rzymskie w Padwie i napisał wówczas na użytek uniwersytecki dzieło pt *Repetitiones seu lectiones*¹². Jego mistrz Franciszek Zabarella zostawszy w r. 1411 kardynałem ułatwił mu zapewne karierę na dworze Jana XXIII. Przed r. 1414 został adwokatem konsystorza, należał więc do nielicznej, ale ważnej grupy urzędników kurii, w której znajdowali się wówczas zarówno duchowni, jak i świeccy¹³. Pierwotnie Szymon z Teramo obrał duchowną drogę życia; świadczą o tym posiadane przezeń beneficja, najważniejsze z nich to dziekanat i kanonia w kapitule trydenckiej, kanonia u św. Piotra w Liège oraz probostwa w diecezjach: Lincoln, Salisbury i Mezzocorona, nie przyjął jednak wyższych święceń¹⁴.

Polska dyplomacja zaangażowała po raz pierwszy Szymona wiosną 1414 r. Z dokumentu Władysława Jagiełły wystawionego w kwietniu t. r. dla Mikołaja Trąby wynika, że arcybiskup gnieźnieński zdecydował się powierzyć włoskiemu prawnikowi obronę interesów Królestwa Polskiego na soborze w Konstancji¹⁵. Mikołaj Trąba i zapewne Andrzej Łaskarzyc oraz Paweł Włodkowic polecali królowi: „...venerabilem virum dominum Symonem de Theramo, utriusque iuris doctorem, advocatum consistorii apostolici, virum magne industrie et in utroque iure peritissimum, multis virtutum et probitatum

¹⁰ Zob. J. Fiałek, *Polonia apud Italos scholastica saeculum XV*, Cracoviae 1900 s. 3–9, 20–26.

¹¹ *Tamże*, s. 33–38.

¹² Zob. G. Dolezalek, *Verzeichnis der Handschriften zum Römischen Recht*, I, Frankfurt am Main 1972 (bez paginacji).

¹³ *Codex epistolaris Vitoldi magni ducis Lithuaniae 1376–1430*, ed. A. Prochaska, (dalej cyt. CodVit) Cracoviae 1982 nr 576 s. 282; W. Brandmüller, *dz. cyt.*, s. 233–234.

¹⁴ Zob. *Repertorium Germanicum*, ed. K. A. Fink, Berlin 1957–1958 IV, 2 szp. 1939, 2073; IV, 3 szp. 2805, 3294, 3384; W. Brandmüller, *dz. cyt.*, s. 234.

¹⁵ CodVit nr 576 s. 282.

fulcitum meritis in defensorem, factorem, directorem ac advocatum caesarum..."¹⁶. W oparciu o te rekomendacje Jagiełło mianował Szymona adwokatem Królestwa Polskiego na forum soborowym. Źródła ukazują dużą jego aktywność w Konstancji. Skrótowno omówił ją W. Brandmüller¹⁷. W szczególny sposób Szymon z Teramo zaangażował się w walkę przeciw doktrynie o tyranobójstwie Jana Petita i poglądom Jana Falkenberga zawartym w *Satira contra hereses et cetera nephanda Polonorum et eorum regis Jaghel*. W pierwszej sprawie współpracował Szymon z wybitnymi teologami francuskimi Janem Gersonem i Piotrem d'Ailly, którzy usilnie dążyli, aby sobór potwierdził potępienie przewrotnych moralnie poglądów Jana Petita uczynione na synodzie w Paryżu 23 lutego 1414 r. Zmarły w r. 1411 profesor paryski Jan Petit usprawiedliwiał zabójstwo Ludwika Orleańskiego dokonane 23 listopada 1407 r. z rozkazu księcia burgundzkiego Jana bez Trwogi. W mowie wygłoszonej 8 marca 1408 r. przed dworem francuskim i profesorami uniwersytetu paryskiego oraz w piśmie *Quilibet tyrannus* Jan Petit dowodził, że Ludwik książę Orleanu to tyran-zdrajca i zabicie go to czyn potrzebny i godny pochwały. Książę burgundzki nie uznał wyroku synodu paryskiego i odwołał się do Jana XXIII i soboru. Dnia 15 stycznia 1416 r. komisja soborowa dokonała kasacji wyroku synodu paryskiego, co było dużym sukcesem poselstwa burgundzkiego¹⁸. Wówczas Szymon z Teramo napisał *Allegationes et dubia*, w których bronił z punktu prawniczego wyroku paryskiego i podważał zasadność jego kasacji przez sobór¹⁹. Wystąpienie Szymona spotkało się z ostrą

¹⁶ Tamże, nr 576 s. 282.

¹⁷ W. Brandmüller, dz. cyt., s. 235–239. Nie omawiam w niniejszej pracy rozległej działalności Szymona w rozmaitych sprawach kościelnych na soborze.

¹⁸ *Acta Concilii Constantiensis*, ed. H. Finke, (dalej cyt. ACC) Bd. 4, Münster 1928 s. 237nn (sprawa J. Petita w Konstancji); F. Schoenstedt, *Studien zum Begriff des Tyrannen und zum Problem des Tyrannenmordes im Spätmittelalter insbesondere in Frankreich*, Leipzig 1938 s. 5–25, 54–57, 83–102; A. Coville, *Jean Petit. La question du tyrannicide au commencement du XVe siècle*, Paris 1932 passim; J. Huizinga, *Jesień średniowiecza*, Warszawa 1961 s. 293–296; S. Swieżawski, *Dzieje filozofii europejskiej w XV wieku*, t. 1: *Poznanie*, Warszawa 1974 s. 89–92; Tenże, *U źródeł nowożytnej etyki. Filozofia moralna w Europie XV wieku*, Kraków 1987 s. 217–218; B. Guenée, *Entre l'Église et l'État. Quatre vices des prélats français à la fin du Moyen Age (XIIIe–XVe)*, Paris 1987 s. 247–250.

¹⁹ ACC Bd. 4 s. 297–299, 302–304.

polemiką stronników burgundzkich, do których należeli m.in. Augustyn z Pizy i Ardicinus z Novarii, prokurator krzyżacki w Konstancji²⁰. W dniu 30 kwietnia 1416 r., na posiedzeniu generalnym soboru, Szymon z Teramo przedstawił propozycję powołania nowej komisji do zbadania doktryny o tyranobójstwie Petita, ale została ona odrzucona²¹.

Równocześnie ze sprawą Jana Petita toczył się na soborze spór polsko-krzyżacki. Szymon współpracował z delegacją polską w czasie, gdy Paweł Włodkowic wystąpił na forum soborowym z pismami antykrzyżackimi: *Saevientibus olim Pruthenis i Opinio Hostiensis*. Piotr z Ornety, prokurator krzyżacki, pisał do wielkiego mistrza 16 sierpnia 1416 r. z Konstancji, że „Die bisschofe von Polan haben 8 doctores mit in iren hussern, die teglich bey in syn”²². Do tej grupy uczonych należał także Szymon.

Zabiegi o potępienie poglądów Petita były mocno powiązane ze staraniami polskiego poselstwa o skazanie Jana Falkenberga i uznanie jego *Satyry* za dzieło heretyckie. Głosił bowiem, że: „...Poloni et eorum rex Jaghel sunt Deo odibiles heretici et impudici canes reversi ad vomitus sue infidelitatis. Et ergo securissime omnes non solum principes seculi, verum etiam inferiores, qui ad Polonorum et eorum regis Jaghel, exterminum ex caritate se accinxerint, vitam merentur eternam”²³. Był to więc szczególnie atak Falkenberga wymierzony w króla polskiego i jego poddanych, w którym nawoływał do zabójstwa Jagiełły i eksterminacji Polaków oraz Litwinów i czynił z tego zbożne dzieło. Analogie między poglądami Petita i Falkenberga były dla uczestników soboru jasne, tym bardziej, że ten ostatni popierał poselstwo burgundzkie i polemizował w Konstancji z Janem Gersonem i Piotrem d'Ailly, broniąc sprawy Petita²⁴. Źródła przynoszą kilka istotnych wiadomości o udziale Szymona z Teramo w

²⁰ Tamże, s. 305–309.

²¹ ACC Bd. 2 s. 280.

²² *Die Berichte der Generalprokuratoren des Deutschen Ordens an der Kurie*, hrsg. v. K. Forstreuter, H. Koepfen, Bd. 2, Göttingen 1960 nr 171 s. 352; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg*, s. 197 nn.

²³ *Johannes Falkenberg, Satira contra hereses et cetera nephanda Polonorum et eorum regis Jaghel*, ed. H. Boockmann, w: Tegoż, *Johannes Falkenberg*, s. 352.

²⁴ Zob. A. Coville, *Jean Petit*, s. 555–557; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg*, s. 189–197, 239–242, 265–295; S. Swieżawski, *Dzieje*, t. 1 s. 72–74; Tenże, *U źródeł*, s. 217–219, 251–252.

staraniach o potępienie *Satyry* i skazanie jej autora. Zachowały się protokoły posiedzeń nacji francuskiej w sprawie Falkenberga. Włoski prawnik znał dobrze nację w związku z Petitem. Dnia 30 kwietnia 1417 r. Mikołaj Trąba w imieniu króla polskiego przedstawił nacji francuskiej sprawę Falkenberga i prosił, (aby zbadała ona projekt komisji soborowej dotyczący potępienia poglądów autora *Satyry*. Natomiast bp płocki Jakub z Korzkwi dodał: „...quod perversum dogma per ipsum magistrum Johannem Valkenberch dogmatistaum quam citius in publica sessione condempnetur”²⁵. Niewątpliwie był przy tym obecny Szymon z Teramo, bowiem 14 maja t. r. przybył na posiedzenie nacji francuskiej wraz z Pawłem Włodkowicem i Piotrem Wolframem. Wówczas to Włodkowic ponownie prosił nację o rozpatrzenie sprawy Falkenberga, aby na sesji generalnej soboru mógł zapisać wyrok²⁶. Rzecz jednak przeciągała się, gdyż dopiero 5 lipca t. r. na posiedzenie wspomnianej nacji przybyli posłowie polscy wraz z Szymonem z Teramo, który podziękował nacji za powziętą uchwałę i przyjęcie projektu komisji dotyczącego autora *Satyry*. Nadto Szymon zauważył, że niektórzy członkowie nacji mieli przeciwnie zdanie. Po tym stwierdzeniu adwokata polskiego wywiązała się dyskusja między Jakubem z Korzkwi i Pawłem Włodkowicem a Marcinem Porée, biskupem Arras (poseł księcia burgundzkiego), który zażądał kilku wyjaśnień, grożąc zajęciem odrębnego stanowiska w całej sprawie²⁷. Ostatecznie 9 lipca nacja francuska dużą większością głosów „multo maior pars votorum de omnibus statibus” zgodziła się przyjąć projekt komisji soborowej²⁸.

Na przełomie roku 1417/18 Szymon z Teramo brał udział w ustaleniu ostatecznej formuły potępienia Jana Falkenberga. Źródła przekazują nam skromną wiadomość, że 4 stycznia 1418 r. w domu kardynała Antoniego de Chalanco Szymon z Teramo uczestniczył w uzgodnieniu tej formuły przed przedstawieniem jej papieżowi²⁹. Potępiła ona pismo Falkenberga zawierające: „...plura falsa, detestabilia et dampnanda, scandalosa, sediciosa, crudelia, iniuriosa, periculosa, impia ac piarum aurium offensiva, in fide et bonis moribus

²⁵ AAC Bd. 4 s. 356–358; L. Ehrlich, *dz. cyt.*, s. 89–90; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg*, s. 265 nn.

²⁶ AAC Bd. 4 s. 358.

²⁷ *Tamże*, s. 360–361.

²⁸ *Tamże*, s. 361–362; L. Ehrlich, *dz. cyt.*, s. 90–92; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg*, s. 265–279.

²⁹ ACC Bd. 4 s. 431; L. Ehrlich, *dz. cyt.*, s. 96–99.

[7]

erronea, hereticalia et heresim sapientia”³⁰. Następnie formuła wymieniała owe hereticalia i stwierdzała, że król polski i jego poddani są prawdziwymi wyznawcami wiary katolickiej, a „regnum Polonie notabile membrum militantis ecclesie fore dignoscitur...”. Podkreślono w niej, że sobór „...dampnat tractatum seu libellum predictum tamquam in fide et bonis moribus erroneum, hereticalem et heresim sapientem...”³¹. W zakończeniu był zawarty nakaz spalenia *Satyry* oraz stwierdzenie, że kłątwe będą podlegać ci, którzy ośmieliliby się aprobować i głosić poglądy w niej zawarte. Dnia 21 stycznia Marcin V zaakceptował tę formułę z niewielką korektą stylistyczną³². Usilne zabiegi stronników Falkenberga spowodowały, że papież nie przedstawił uzgodnionej formuły na posiedzeniu generalnym soboru. Szczególny udział mieli w tym posłowie księcia burgundzkiego (przede wszystkim Marcin Porée bp Arras), którzy obawiali się, że potępienie Falkenberga postawi na nowo w Konstancji sprawę Petita³³.

Ostatnia sesja soboru odbyła się 22 kwietnia 1418 r., przybyła na nią również delegacja polska. Mszę św. zamykającą sobór w obecności Marcina V i Zygmunta Luksemburskiego odprawił kardynał Antonii Panciera, a po niej miało nastąpić ostatecznie kazanie głoszone przez dominikanina, biskupa Katanii. W tym momencie uroczystość została przerwana przez Gaspara z Perugii, adwokata poselstwa polskiego, który zwrócił się z petycją do soboru, aby potępił *Satyre* Falkenberga pełną błędów i herezji, ponieważ zebrał się on m.in.: „pro haeresium extirpatione”. Dodał, że pismo Falkenberga zostało już potępione przez soborową komisję, nację i kardynałów³⁴. Wówczas powstali Jan Maurosii, patriarcha antiocheński, i Jan de Rupe-scissa, patriarcha konstantynopolitański (obaj członkowie nacji francuskiej), oraz „unus frater ordinis Praedicatorum” z nacji hiszpańskiej, którzy oświadczyli, że w ich nacjach *Satyra* nie została potępiona przez wszystkich jako pismo heretyckie³⁵. Obecni na sesji

³⁰ ACC Bd. 4 s. 432.

³¹ *Tamże*, s. 432.

³² *Tamże*, s. 431. przyp. 6.

³³ *Tamże*, s. 363–395, 399–410, 428–430; L. Ehrlich, *dz. cyt.*, s. 96–99; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg*, s. 265–296.

³⁴ *Magnum Oecumenicorum Constantiense Concilium*, ed. H. von der Hardt (dalej cyt. Hardt), t. 4, Francofurti–Lipsiae 1699 szp. 1549–1552; L. Ehrlich, *dz. cyt.*, s. 102–107; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg*, s. 284–286.

³⁵ Hardt, t. 4 szp. 1551–1552.

Szymon z Teramo i Augustyn z Pizy stwierdzili zgodnie, że nie jest to prawdą, bowiem ani obaj patriarchowie, ani dominikanin nie mają żadnych pełnomocnictw od swoich nacji i mogą prezentować tylko własne stanowisko. Tak więc Szymon potwierdził swym autorytetem, że nacje potępiły dzieło Falkenberga³⁶. Potem nastąpiło zamieszanie wśród uczestników sesji i wtedy Paweł Włodkowic starał się odczytać opuszczone przez Gaspara z Perugii fragmenty polskiej petycji, ale papież najpierw oświadczył, że uznaje tylko to, co w sprawach wiary zostało uchwalone przez cały sobór („conciliariter”) i nie ponadto, a gdy Włodkowic chciał nadal czytać polską petycję nakazał mu Marcin V przez Augustyna z Pizy milczenie pod groźbą ekskomunikacji. Wówczas Paweł Włodkowic poprosił notariuszy o włączenie petycji do akt soboru³⁷. Nie powiodła się więc desperacka akcja polskiego poselstwa wspartego przez Szymona z Teramo i Gaspara z Perugii zmierzająca do potępienia pisma Falkenberga na ostatniej sesji soboru w Konstancji. Źródła nie poświadczają udziału Szymona w uroczystej apelacji do przyszłego soboru złożonej przez poselstwo polskie w sprawie Falkenberga w dniu 1 maja 1418 r. w Konstancji³⁸. Mógł natomiast uczestniczyć w konsystorzu publicznym 10 maja t. r. poświęconym polskiej apelacji, a w cztery dni później w potępieniu *Satyry* Falkenberga przez komisję złożoną z trzech kardynałów³⁹.

Po zakończeniu Szymon z Teramo nadal był adwokatem konsystorza w kurii papieskiej i cieszył się zaufaniem Marcina V oraz współpracował z dyplomacją polską. W r. 1418 Jan Szafranec po objęciu dziekanii krakowskiej zrezygnował ze scholasterii, o którą rozgorzały spory⁴⁰. Na początku następnego roku toczył się spór o tę prałaturę krakowską między Szymonem z Teramo a kardynałem Angelusem, bpem Penestriny, przed audytorem kurialnym Jakubem de Camplo. Z papieskiego „motu proprio” z dnia 1 lutego 1419 r.

³⁶ *Tamże*, szp. 1551–1552.

³⁷ *Tamże*, szp. 1551–1563, *Die Berichte* Bd. 2 nr 258 s. 491–492.

³⁸ Zob. *Kodeks dyplomatyczny katedry krakowskiej*, wyd. F. Piekosiński, t. 2 Kraków 1883 nr 581 s. 432–440

³⁹ Por. *Die Berichte*, Bd. 2 nr 258 s. 292–297, nr 259 s. 498; L. Ehrlich, *dz. cyt.*, s. 110–128; H. Boockmann, *Johannes Falkenberg*, s. 287–288.

⁴⁰ Zob. J. Krzyżaniakowa, *Kancelaria królewska Władysława Jagiełły, cz. II: Urzędnicy*, Poznań 1979 s. 95–96; I. Sułkowska-Kurasiowa, *Dokumenty królewskie i ich funkcja w państwie polskim za Andegawenów i pierwszych Jagiellonów 1370–1444*, Warszawa 1977 s. 256.

wynika, że otrzymał to beneficjum od Marcina V wspomniany kardynał, ale niebawem zrezygnował z niego na rzecz Piotra de Summa Ripa⁴¹. Zabiegi Szymona o scholasterię krakowską są jedynym śladem jego starań o beneficja znajdujące się na terytorium Królestwa Polskiego.

W r. 1419, w trakcie działań dyplomatycznych poprzedzających sąd polubowny Zygmunta Luksemburskiego we Wrocławiu, Krzyżacy obawiali się sojuszu Jagiełły z królem rzymskim i próbowali szukać oparcia w Stolicy Apostolskiej. W liście z końca września t. r. prokurator krzyżacki Jan Tiergart donosił wielkiemu mistrzowi o sporach między Polakami a Krzyżakami przed papieżem i kardynałami. Uczestniczyli w nich aktywnie włoscy prawnicy jako adwokaci polscy, wśród nich Szymon z Teramo. Wspomagali oni posłów polskich, prezentując kurii stanowisko i roszczenia Królestwa Polskiego w odniesieniu do Zakonu Krzyżackiego, a przede wszystkim odpierali oskarżenia krzyżackie, że Jagiełło przy pomocy pogan dążył do zajęcia ziem zakonnych i łamał pokój toruński⁴².

Po niekorzystnym dla Polski wyroku Zygmunta Luksemburskiego w sporze polsko-krzyżackim z 6 stycznia 1420 r. dyplomacja królewska rozwinęła szeroką działalność międzynarodową celem podważenia wyroku wrocławskiego i przeniesienia całej sprawy przed sąd papieski⁴³. W zabiegach tych brał udział Szymon z Teramo. O aktywnej współpracy Pawła Włodkowica z włoskimi prawnikami w kurii papieskiej wspomnieli prokurator krzyżacki Jan Tiergart we wrześniu 1420 r.⁴⁴ Poświadczą to również mandat Jagiełły wystawiony 23 listopada t. r. dla Szymona z Teramo. Z dokumentu tego wynika, że król powierzył Szymonowi przez swego posła Jakuba z Paravesino wiele spraw do załatwienia, których jednak bliżej nie

⁴¹ *Bullarium Poloniae*, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kuraś, t. 4 nr 368, 375, 468, 507 (maszynopis w Pracowni Słownika historyczno-geograficznego województwa krakowskiego w średniowieczu; serdecznie dziękuję panu drowi Franciszkowi Sikorze za jego udostępnienie).

⁴² *Die Berichte* Bd. 3 nr 2 s. 52–55; por. Z. H. Nowak, *Międzynarodowe procesy polubowne jako narzędzie polityki Zygmunta Luksemburskiego w północnej i środkowowschodniej Europie (1412–1424)*, Toruń 1981 s. 81–96; S. Zajączkowski, *Studia nad procesami Polski i Litwy z Zakonem Krzyżackim w l. 1420–1423*, „Ateneum Wileńskie” R. 12: 1937 s. 311–329.

⁴³ Zob. S. Zajączkowski, *dz. cyt.*, s. 329 nn; Z. H. Nowak, *dz. cyt.*, s. 97–113.

⁴⁴ *Die Berichte*, Bd. 3 nr 39 s. 110–113.

precyzuje. Jagiełło prosił włoskiego prawnika, aby dał pełną wiadomość, co mu przekaże królewski poseł i wyraził nadzieję, że „in aliis autem negociis nostris que vobis (Szymonowi z Teramo, K. O.) ambasiadores nostri declarabunt non ambigimus, operam dabitur fructuosam...”⁴⁵. Szymon utrzymywał wówczas korespondencję z Jagiełłą, w swoich listach informował o losie polskich spraw w Kurii⁴⁶. Prawdopodobnie to on jako adwokat polski przedstawił trybunałowi papieskiemu 12 maja 1421 r. skargę polską dotyczącą zwrotu Pomorza, ziemi chełmińskiej i michałowskiej z odpowiednio przygotowanymi dowodami⁴⁷; wśród nich znajdowały się *Allegationes breves* opracowane przez Pawła Włodkowica⁴⁸, które broniły ważności wyroku sądu papieskiego z r. 1339 i podważały wszelkie tytuły prawne Krzyżaków do wspomnianych ziem, oraz *Scriptum*⁴⁹ tegoż autora zawierające wywód skierowany przeciw dokumentom krzyżackim przedstawionym w procesie rzymskim, w którym Włodkowic dowodził, że wspomniane przywileje nie dają Zakonowi żadnych podstaw prawnych do posiadania spornych ziem. Polskie starania w kurii papieskiej wspierane przez Szymona z Teramo i innych włoskich prawników przyniosły tylko częściowy sukces, bowiem Marcin V nie uznał wyroku wrocławskiego i przejął rozstrzygnięcie sporu w swoje ręce, ale nie wydał wyroku, lecz dokładne zbadanie sprawy zlecił legatowi Antoniemu Zeno z Mediolanu⁵⁰. Prokurator krzyżacki w Rzymie Jan Tiergart w swej relacji do wielkiego mistrza z dnia

⁴⁵ CodVit nr 913 s. 503.

⁴⁶ Zob. *Liber cancellariae Stanislai Ciołek*, ed. J. Caro, Th. 2, Wica 1874 nr CI s. 172–173: „Accepta ex literis reuerendi patris et venerabilis S[imonis] sincere nobis dilectorum per te transmissis diligencia qua de factis nostris et negociis regni plenam gessisti sollicitudinem ante et post recessum de curia nobilis Jacobi quem illorsum miseramus...” Wydawca nie zaznaczył, że „reuerendus pater” to kardynał Branda Castiglione, a „venerabilis S.” to Szymon z Teramo.

⁴⁷ *Die Berichte*, Bd. 3 nr 67 s. 177–180; por. S. Zajączkowski, dz. cyt., s. 365–366.

⁴⁸ Zob. *Lites ac res gestae inter Polonos Ordinemque Cruciferorum*, wyd. T. Działyński, t. 3, Poznań 1856 s. 342–348.

⁴⁹ *Tamże*, s. 294–334; *Pisma wybrane Pawła Włodkowica*, wyd. L. Ehrlich, t. 3, Warszawa 1969 s. 91

⁵⁰ Zob. S. Zajączkowski, dz. cyt., s. 348 nn; Z. H. Nowak, dz. cyt., s. 110–123; K. Baczkowski, *La missione del nunzio Antonio Zeno in Polonia anni 1422–1423*, Zeszyty Naukowe UJ. Prace historyczne, Seria Italo-Polonica, t. 3, Kraków 1987 s. 15–27; K. Ożóg, *Współpraca prawna*

[11]

20 października 1422 r. wyraźnie wspomniał, że Paweł Włodkowic był wspierany przez adwokatów w toczących się polemikach między Zakonem a Polską w Stolicy Apostolskiej⁵¹. Wtedy to Krzyżacy oskarżali Jagiełłę o chęć zniszczenia Zakonu, rozpoczęcie nowej wojny, związki z husytami i starali się zdyskredytować misję wspomnianego wyżej legata. Dnia 16 października t. r. Marcin V wezwał pełnomocników zakonnych oraz postów polskich, którzy przybyli na spotkanie u papieża ze swoimi adwokatami; był wśród nich niewątpliwie Szymon. Posłowie i adwokaci polscy oświadczyli, że to przecież Zakon pierwszy rozpoczął wojny z Polską i wbrew papieskim nakazom nie chciał zawrzeć żadnego porozumienia z królem, dlatego Jagiełło był zmuszony wyprawić się na Prusy. Natomiast w kwestii husyckiej stwierdzili, że książę Zygmunt Korybutowicz udał się do Czech „zelo fidei pro reducendis hereticis Boemis”⁵². Umiejężna akcja Włodkowica i adwokatów polskich w Rzymie sprawiły, że Marcin V i większość kardynałów nie dała wiary Krzyżakom i nie zajęła stanowiska antypolskiego⁵³.

W dniu 6 września 1421 r. papież wysłał Szymona z Teramo do Anglii jako kolektora Kamery Apostolskiej. Miał on trudne zadanie do spełnienia wskutek napiętej sytuacji między Anglią a papieżem na tle obsady biskupstw i innych beneficjów. Misja trwała krótko, bowiem już pod koniec 1421 r. Szymon był z powrotem w Rzymie. Po raz drugi udał się do Anglii w marcu 1423 r. i przebywał tam do początku 1425 r. jako kolektor⁵⁴. Po powrocie zrezygnował z kariery duchownej, zwrócił wszystkie beneficja i przed 12 maja 1425 r. ożenił się w Treviso, ale zachował urząd adwokata konsystorialnego. Niemniej jednak związki Szymona z kurią uległy zachwianiu wskutek długiego procesu wytoczonego mu przez Kamery Apostolską w związku z jego pracą kolektorską w Anglii⁵⁵.

Ponownie jako adwokat polski wystąpił Szymon z Teramo dopiero na soborze w Bazylei. Dnia 12 czerwca 1433 r. został inkorporo-

włoskich z Pawłem Włodkowicem w procesie polsko-krzyżackim w Rzymie w latach 1420–1421, „Nasza Przeszłość” t. 76: 1991 s. 83–105.

⁵¹ *Die Berichte*, Bd. 3 nr 284–291.

⁵² *Tamże*, s. 289.

⁵³ *Tamże*, s. 289–291; Z. H. Nowak, dz. cyt., s. 121–123.

⁵⁴ Zob. F. Savini, dz. cyt., s. 114–125; W. Brandmüller, dz. cyt., s. 239–243.

⁵⁵ Zob. *Repertorium Germanicum*, IV, 2 szp. 1939, 2073; W. Brandmüller, dz. cyt., s. 243–247.

wany do soboru⁵⁶. W pierwszych trzech latach trwania soboru Jagiełło zwlekał z wysłaniem oficjalnego poselstwa do Bazylei, gdyż w konflikcie między soborem a papieżem stał po stronie Eugeniusza IV, który popierał polskie pretensje w stosunku do Zakonu Krzyżackiego i udzielił królowi zgody na pobranie dziesięciny od duchowieństwa polskiego na walkę z Tatarami, schizmatykami i husytami⁵⁷. Dopiero wiosną 1433 r. pojawił się w Bazylei Gaspar z Perugii, który był adwokatem króla polskiego. Wystąpił on po raz pierwszy w obronie polskich interesów 24 kwietnia t. r., gdy przedstawiciele Zakonu Krzyżackiego oskarżyli Jagiełłę na forum soboru, że dąży wszelkimi sposobami do unicestwienia zakonu. Wówczas Gaspar prosił ojców soborowych, aby go wysłuchali w sprawach krzyżackich i wyznaczili na to najbliższe posiedzenie generalne⁵⁸. W dniu 7 sierpnia 1433 r. Szymon z Teramo i Gaspar z Perugii wspólnie wystąpili na posiedzeniu soboru w charakterze adwokatów polskich. Pełnomocnicy krzyżacy odczytali wtedy list wielkiego mistrza Pawła von Rusdorf, w którym oskarżał on Jagiełłę o współpracę z husytami. Obaj adwokaci poprosili wówczas uczestników soboru, aby treści owego listu i całej sprawy polsko-krzyżackiej nie rozważali aż do przybycia polskiego poselstwa⁵⁹. Działania włoskich prawników okazały się na tyle skuteczne, że mimo zabiegów krzyżackich sobór nie podjął debaty nad sprawami polsko-krzyżackimi przez najbliższych kilka miesięcy. Do ponownego starcia doszło na posiedzeniu generalnym 5 marca 1434 r., gdy wystąpił poseł Świdrygiełły oraz Andrzej Pfaffendorf, prokurator krzyżacki, a zarazem pełnomocnik wielkoksiążęcy⁶⁰. Najpierw nieznan z imienia poseł litewski złożył „litteras credentiales”, a następnie adwokat Szymon

⁵⁶ *Concilium Basiliense. Studien und Quellen zur Geschichte des Concilii von Basel*, hrsg. v. J. Haller (dalej cyt. CB), Bd. 2, Basel 1897 s. 426.

⁵⁷ Zob. A. Lewicki, *dz. cyt.*, s. 119–123; L. Grossé, *Stosunki Polski z soborem bazylejskim*, Warszawa 1885 s. 25–37; T. Zegarski, *Polen und das Basler Konzil*, Posen 1910 s. 20–27; J. Helmrath, *Das Basler Konzil 1431–1449. Forschungsstand und Probleme*, Köln–Wien 1987 s. 264–268.

⁵⁸ CB Bd. 2 s. 393; K. Ozóg, *Współpraca*, s. 93.

⁵⁹ CB Bd. 2 s. 460; *Joannis de Segovia Historia gestorum generalis synodi Basiliensis*, ed. R. Beer, E. Birk, *Monumenta conciliorum generalium saeculi decimi quinti. Concilium Basiliense Scriptorum*, (dalej cyt. MC) t. 2, Vindobonae 1873 s. 414; L. Dombrowski, *dz. cyt.*, s. 72–73.

⁶⁰ CB Bd. 3 s. 38–39; MC t. 2 s. 619–621; por CB Bd. 5 s. 82–83 (relacja) A. Lewicki, *dz. cyt.*, s. 208–209; L. Dombrowski, *dz. cyt.*, s. 102–103; A.F. Grabski, *dz. cyt.*, s. 367–368.

[13]

de Valle przeczytał wobec soboru list Świdrygiełły, w którym zapewniał on o swojej obediencji soborowi oraz występował z oskarżeniami przeciw Jagielle. Świdrygiełło zarzucał królowi polskiemu, że po otrzymaniu tronu krakowskiego nie przekazał mu władzy na Litwie wedle tego, co rozporządził ich ojciec, a Jagiełło potwierdził przysięgą. Oskarżał dalej króla, że Litwę przekazał po kolei dwom swoim braciom, a po ich śmierci Witoldowi, jego zaś trzymał 17 lat w więzieniu, z którego wydostał się z pomocą Bożą i drugie tyle lat musiał pozostawać na wygnaniu. Po śmierci Witolda bojarzy obrali Świdrygiełłę wielkim księciem, a król potwierdził ten wybór, ale z powodu sporów między nimi o pewne ziemie Jagiełło starał się zwabić go w zasadzkę i niszczył jego ziemie oraz władzę nad Litwą oddał innemu krewniakowi. W końcu Świdrygiełło dodał w swym liście, że z pomocą Krzyżaków opiera się królowi i prosił sobór, aby wymógł na Jagielle przestrzeżenie przysięgi i układów pod groźbą kar kościelnych⁶¹. Natychmiast po odczytaniu tego listu w obronie Jagiełły wystąpili Szymon z Teramo i Gaspar z Perugii. Oświadczyli, że Świdrygiełło spowodował wojnę, gdyż sprzymierzył się „cum notoriis inimicis regis, videlicet fratribus ordinis Theutonicorum”⁶² i nie dotrzymał przysięgi wierności i hołdu złożonego królowi, ponieważ księstwo otrzymał w lenno. Adwokaci polscy utrzymywali, że gdyby było prawdą, że Świdrygielle przysługiwało prawo do Litwy na mocy rozporządzenia ojca, to prawo to zostało zmienione w wyniku obopólnej umowy. W końcu Szymon z Teramo i Gaspar z Perugii prosili sobór, aby dla pełniejszego rozważenia sprawy zaczekać do przybycia poselstwa polskiego. Wówczas przystąpił do ataku na Jagiełłę Andrzej Pfaffendorf stwierdzając, że Świdrygiełło nie jest lennikiem króla i możni litewscy złożyli mu przysięgę wierności, a ponadto zarzucił polskiemu monarsze, że gdy Świdrygiełło był w więzieniu, to król wysłał go do jego wroga Witolda, aby ten go zamordował. Mowa Pfaffendorfa spowodowała ogromne zamieszanie, krzyk podnieśli adwokaci i stronnicy polscy, zarzucając Świdrygielle, że działał przeciw pokojowi między królem a Zakonem Krzyżackim. Przewodniczący soboru kardynał Julian Cesarini nakazał obu stronom milczenie, a następnie pozwolił Szymonowi z Teramo i Gasparowi z Perugii przeczytać list Jagiełły do soboru, wystawiony w Jedlni 12 stycznia 1434 r., w którym król zapowiadał przysłanie poselstwa na sobór, a także odpowiadał na

⁶¹ CB Bd. 3 s. 38–39; MC t. 2 s. 619–621.

⁶² MC t. 2 s. 620.

oferę mediacyjną soboru w sprawie z Zygmuntem Luksemburskim. W tej ostatniej kwestii Jagiełło zaznaczył, że jest skłonny do ugody z cesarzem, ale w dwustronnych układach zastrzeżono, że wzajemne spory będą rozwiązywać panowie polscy z węgierskimi, dlatego musi otrzymać ich zezwolenie na mediację soboru⁶³.

Po przybyciu posłów polskich do Bazylei latem 1434 r. Szymon z Teramo (podobnie jak Gaspar z Perugii) współpracował z nimi w okresie ostrych sporów z Zakonem Krzyżackim na forum soborowym. Na posiedzeniu soboru 26 marca 1435 r. Mikołaj Lasocki, odpierając oskarżenia wysuwane pod adresem Polski przez prokuratora krzyżackiego Szymona de Valle, poprosił, aby na najbliższym zgromadzeniu generalnym udzielono posłuchania poselstwu polskiemu, które wykaże, że Zakon Krzyżacki „...de nullo servit, non solum esse inutile, sed tanquam scandalosum et ecclesie catholice prosequutore amovendum”⁶⁴. Lasocki przygotował szerszą akcję antykrzyżacką. W dniu 8 kwietnia t. r. na posiedzenie soboru przybyli polscy posłowie z przyjaciółmi i trzema adwokatami. Byli to: Szymon z Teramo, Gaspar z Perugii i prawdopodobnie Stefan z Novarii — i domagali się posłuchania w sprawie krzyżackiej. Gdy przewodniczący soboru kardynał Julian Cesarini nakazał przedstawicielom Polski milczenie, ci oburzyli się grożąc opuszczeniem soboru z powodu niemożności obrony honoru Królestwa Polskiego⁶⁵. Prokurator krzyżacki Andrzej Pfaffendorf w swej relacji do Pawła von Rusdorf z 30 maja 1435 r. podał wiadomość, że Polacy zaangażowali wówczas grupę wybitnych prawników włoskich, którzy opracowali wiele pism antykrzyżackich rozpowszechnianych w Bazylei⁶⁶. Włoscy uczeni podważali w tych pismach wyrok wrocławski Zygmunta Luksemburskiego oraz wyroki innych sądów polubownych, które „...do mit sy unserm ordem dy Pomerische seyte, Zamayter, Kolmisch, Michelawer lande czugesprochen haben...”⁶⁷. Pfaffendorf przesłał niektóre z tych pism wielkiemu mistrzowi i doradzał, aby — podobnie jak w Konstancji — odpowiadać na polskie ataki, a w szczególności na groźny zarzut, że Zakon Krzyżacki jest obecnie „keczerhulfer und keczerauffnemer”⁶⁸. Szkoda, że Andrzej Pfaffen-

⁶³ CB Bd. 3 s. 611–613 (list Jagiełły); MC t. 2 s. 620–621.

⁶⁴ CB Bd. 3 s. 348; Bd. 5 s. 122; MC t. 2 s. 782.

⁶⁵ CB Bd. 5 s. 126; *Die Berichte*, Bd. 4 nr 703 s. 773–774.

⁶⁶ *Die Berichte*, Bd. 4 nr 715 s. 788–789.

⁶⁷ *Tamże*, s. 789.

⁶⁸ *Tamże*, s. 789.

dorf nie wymienił autorów pism antykrzyżackich. Niewątpliwie jednym z nich był Szymon z Teramo, który dobrze znał cały spór polsko-krzyżacki i główne argumenty strony polskiej. Mikołaj Lasocki, który kierował całym przedsięwzięciem, dostarczył włoskim prawnikom odpowiednich materiałów pochodzących z procesu rzymskiego i misji Antoniego Zeno z Mediolanu (w tej ostatniej sam uczestniczył). Ponadto Lasocki korzystał niewątpliwie z pism i traktatów Pawła Włodkowica i Andrzeja Łaskarzyca, z którymi współdziałał niegdyś w sprawach krzyżackich⁶⁹.

Spory polsko-krzyżackie zakończyły się w Bazylei w związku z zawarciem pokoju brzeskiego 31 grudnia 1435 r. i wtedy ustała również współpraca Szymona z Teramo z Królestwem Polskim. Brak w źródłach bezpośrednich danych dotyczących wynagrodzenia Szymona za jego ponad dwudziestoletnią służbę królestwu. Niemniej jednak źródła krzyżackie przynoszą w tej sprawie kilka cennych informacji. Prokurator Piotr z Ornety relacjonował wielkiemu mistrzowi z Konstancji 28 czerwca 1416 r., że trzech polskich adwokaci (wśród nich Szymon z Teramo) byli dobrze wynagradzani za swe usługi, otrzymywali bowiem od polskiego poselstwa konie, futra, szuby i pieniądze. Natomiast główny adwokat zakonny Ardicinus z Novarii skarżył się, że nie jest tak dobrze wynagradzany jak polscy adwokaci⁷⁰. Wiadomo z relacji krzyżackich z Konstancji, że wspomniany Ardicinus otrzymał od zakonu za polemikę *Opinio Hostiensis* Pawła Włodkowica 100 guldenów⁷¹. Po zakończeniu soboru w Konstancji Krzyżacy byli winni swemu adwokatowi aż 1000 guldenów⁷². Z kolei Jan Tiergart donosił wielkiemu mistrzowi z kurii papieskiej we wrześniu 1419 r., że Polacy lepiej opłacali swych adwokatów, a nawet chcieli przeciągnąć na swą stronę jednego z krzyżackich, oferując mu sumę 300 guldenów⁷³. Ponadto Tiergart zaznaczył, iż Polacy kardynałowi protektorowi Brandzie Castiglione i adwokatom: „werden schone pferde, schone growervutter gegeben,

⁶⁹ Zob. K. Grodziska, *Mikołaj Lasocki (zm. 1450). Życie i twórczość*, Kraków 1987 (maszynopis pracy doktorskiej) s. 12–15, 26–29, 45–59; por. *Lites*, t. 2 passim; J. Krzyżaniakowa, *Kancelaria*, cz. 2 s. 126–127; K. Ożóg, *Współpraca*, s. 83–104.

⁷⁰ *Die Berichte*, Bd. 2 nr 164 s. 338.

⁷¹ *Tamże*, s. 412, nr 209B.

⁷² *Tamże*, nr 291 s. 559, nr 297 s. 572.

⁷³ *Tamże*, Bd. 3 nr 3 s. 58–59.

und das stickit den unsern in den ougen" 74. Źródła krzyżackie poświadczają, że adwokatów w kurii papieskiej i na soborach opłacano w sposób bardzo zróżnicowany, w zależności od zleconych zadań 75. Analogiczna sytuacja była z Szymonem z Teramo, który otrzymywał od Polaków pieniądze, konie, futra itp. za konkretnie powierzone mu sprawy 76. Nie został natomiast Szymon wynagrodzony przez Jagiełłę beneficjami w Polsce (przed r. 1425). Nie powiodła się próba zdobycia bogato uposażonej scholasterii krakowskiej przez włoskiego prawnika.

Szymon z Teramo przebywał na soborze w Bazylei do lipca 1437 r., wówczas został pozyskany przez Eugeniusza IV (zażegnano spory Szymona z Kamerą Apostolską, przyznając mu 2000 guldenów) 77. Nie uczestniczył w soborze florenckim, ale powrócił do Padwy i związał się z uniwersytetem 78. W bliżej nieoznaczonym czasie porzucił stronę papieża, bowiem w r. 1447 brał udział w poselstwie Feliksa V i soboru bazylejskiego, które od sierpnia do grudnia t. r. w Lyonie i Genewie pertraktowało z przedstawicielami Mikołaja V w sprawie warunków abdykacji Feliksa V. Resztę życia spędził w Padwie, gdzie zmarł w sierpniu 1458 r. 79

Ponad dwudziestoletnia współpraca Szymona z Teramo z Królestwem Polskim w Kurii rzymskiej i na soborach powszechnych jest dowodem na to, że Polska potrzebowała do prowadzenia europejskiej polityki i obrony swych interesów wybitnych prawników, którzy wiedzą, doświadczeniem, umiejętnościami i autorytetem wspomagali dyplomatów polskich. Ważny był udział Szymona z Teramo w staraniach o potępienie *Satyry* Jana Falkenberga i w prowadzeniu spraw polsko-krzyżackich. Z dużym zaangażowaniem popierał stanowisko polskie w sporach z Zakonem współdziałając ze znakomitymi polskimi dyplomatami i intelektualistami: Mikołajem Trąbą, Jakubem z Korzkwi, Pawłem Włodkowicem, Andrzejem Łaskarzcem, Piotrem Wolframem i Mikołajem Lasockim.

⁷⁴ *Tamże*, Bd. 3 nr 3 s. 59.

⁷⁵ *Tamże*, Bd. 3 nr 79 s. 197, nr 251 s. 495; Bd. 4 nr 95 s. 147-148, nr 577 s. 632, nr 618 s. 681-682, nr 656 s. 715, nr 790 s. 855.

⁷⁶ *Tamże*, Bd. 2 nr 164 s. 338.

⁷⁷ Zob. W. Brandmüller, *dz. cyt.*, s. 248-254 (tamże omówiona po-
bieżnie poza polską działalność Szymona z Bazylei).

⁷⁸ *Acta graduum*, nr 1374, 1385, 1627; A. Belloni, *dz. cyt.*, s. 346;
W. Brandmüller, *dz. cyt.*, s. 260-261.

⁷⁹ W. Brandmüller, *dz. cyt.*, s. 254-255.

[17]

KRZYSZTOF OZÓG

Simon de Teramo, avocat de la Pologne auprès du Saint - Siège et des Conciles de Constance et de Bâle.

(Résumé)

Cet article a pour sujet la longue coopération de Simon de Teramo, avocat consistorial avec les diplomates polonais auprès du Saint - Siège et des Conciles de Constance et de Bâle. Pendant ses études de droit à Padoue, dirigées par François Zabarelli et couronnées, en 1411, d'un doctorat de droits canon et romain - Simon de Teramo rencontre des ecclésiastiques polonais éminents (entre autres: Andrzej Łaskarzyc, Paweł Włodkowic et Piotr Wolfram).

Avant 1414, il fut nommé avocat consistorial à la Curie romaine. Suivant les recommandations de Mikołaj Trąba, archevêque de Gniezno, le roi de Pologne Władysław Jagiełło nomma Simon avocat de la Pologne auprès du Concile de Constance en 1414. Au Concile, Simon coopéra activement avec la délégation polonaise, en essayant de résoudre plusieurs problèmes liés au conflits de la Pologne avec les Chevaliers Teutoniques. La Pologne cherchait, à l'époque, à obtenir la condamnation officielle de la satire de Jean Falkenberg, qui incitait avec perversité à tuer le roi Jagiełło et à exterminer son peuple.

Après le Concile, entre 1419 et 1422, Simon défendit la cause polonaise à la Curie romaine pendant les procès qui opposaient la Pologne aux Chevaliers Teutoniques, qui avaient lieu devant Sigismond de Luxembourg et aussi au Saint - Siège. La Poméranie de Gdańsk, la région de Chełm, de Michałów et de Żmudź faisaient l'objet du différend polono-teutonique.

Simon de Teramo fut présent pour la dernière fois en tant qu'avocat de la Pologne au Concile de Bâle dans les années 1433-1435. Il y défendit, en réunions générales, le roi de Pologne contre les accusations des Chevaliers Teutoniques et des Lithouaniens. En 1435, au Concile de Bâle, il mena, avec Mikołaj Lasocki, une action dont le but fut de démontrer que l'ordre des Chevaliers Teutoniques n'était plus utile à l'Eglise, voire lui nuisait.

Pour ses services, Simon de Teramo ne fut pas récompensé par des bénéfices; en 1419 il essaya, en vain, d'obtenir le poste de prélat scolastique de Cracovie; il reçut de la part du roi de l'argent, des chevaux, des fourures, etc.

Traduit par Małgorzata Pieniążek